

DOI : 10.14746/rie.2020.14.27

Tomasz Kubin, Mieczysław Stolarczyk (red.), *Kryzysy w Unii Europejskiej w drugiej dekadzie XXI wieku. Uwarunkowania – przebieg – implikacje*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2018, ss. 566.

Publikacja pod redakcją Tomasza Kubina i Mieczysława Stolarczyka, zatytułowana *Kryzysy w Unii Europejskiej w drugiej dekadzie XXI wieku. Uwarunkowania – przebieg – implikacje*, stanowi interesujące omówienie zjawisk kryzysowych, z którymi w ostatnim dziesięcioleciu borykała się Unia Europejska (UE).

Przedmiotowa praca to niewątpliwie kompleksowy zbiór, na który składają się dwadzieścia cztery artykuły, ułożone w cztery części tematyczne, poświęcone różnym aspektom kryzysów w UE.

Publikacja poprzedzona została obszernym *Wstępem*, w którym nakreślono jej przedmiot oraz cel badawczy, a także strukturę wraz z krótką charakterystyką poszczególnych fragmentów.

Pierwsza część omawianej pracy, dotycząca *Teoretycznych aspektów kryzysów w Unii Europejskiej*, złożona jest z czterech artykułów. Opracowanie Zbigniewa D. Czachóra, pt. *Sokratejskie prawdy pozorne a kryzys (w) Unii Europejskiej. Daimonion oraz sześćdziesiąt myśli mądrych i elokwentnych w formie hipotez badawczych*, to zbiór rozważań Autora, na temat kryzysu (w) UE, mających postać sześćdziesięciu hipotez badawczych. Kolejne, autorstwa Janusza Ruskowskiego, pt. *Kryzys integracji w teoriach studiów europejskich*, zawiera objaśnienia kryzysu integracji czynione w oparciu o trzy teorie europeistyczne, tj. neofunkcjonalizm, wielopoziomowe zarządzanie oraz liberalną międzyrządowość. Artykuł Józefa M. Fiszer, pt. *Megakryzys w Unii Europejskiej – istota, przesłanki i implikacje dla integracji Europy w drugiej dekadzie XXI wieku*, poświęcony jest megakryzysowi, w którym zdaniem autora, znajduje się dziś UE, a w szczególności jego implikacjom dla procesów integracyjnych, bezpieczeństwa i pozycji UE na arenie międzynarodowej. Autorem ostatniego opracowania, pt. *Postkryzysowa architektura Unii Europejskiej: model neomiędzyrządowy czy plurilateralny?* jest Piotr Tosiek, który analizuje dwa modele dyferencjacji (zróznicowania) nowej „architektury” UE, tj. model neomiędzyrządowy oraz plurilateralny.

W drugiej części prezentowanego zbioru, zatytułowanej *Uwarunkowania kryzysów w Unii Europejskiej* zawarto sześć artykułów. Pierwszy z nich, autorstwa Dariusza Milczarka i Olgi Barbarskiej, pt. *Międzynarodowe uwarunkowania zjawisk kryzysowych w Unii Europejskiej*, dotyczy znaczenia oddziaływań otoczenia międzynarodowego na kryzysy (w) UE. Kolejny, autorstwa Jacka Pietruchy, pt. *Druga faza kryzysu w strefie euro i jej determinanty*, analizuje przyczyny drugiej fazy kryzysu w strefie euro wskazując na powiązania między skalą załamania PKB po 2007 r. a zróznicowaniem strukturalno-instytucjonalnym oraz nierównowagami makroekonomicznymi. W kolejnym opracowaniu, zatytułowanym *Kryzys gospodarczy w Europie według Thomasa Piketty’ego*, autor – Rafał Riedel, przywołuje teksty Thomasa Piketty’ego w odniesieniu do sposobów definiowania międzynarodowej integracji gospodarczej, jak również kryzysu gospodarczego w Europie. Jerzy Jaskiernia, w artykule, pt. *The Crisis in the European Union and the Brexit (The Democratic Deficit in the European Union as a Source of Eurosceptic Attitudes of the Citizens in the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland)* analizuje źródła eurosceptycznych postaw w Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej oraz ich wpływ na wynik referendum w sprawie Brexitu w 2016 r. Katarzyna Czornik z kolei, w opracowaniu zatytułowanym *Destabilizacja Bliskiego Wschodu przez Zachód jako jedna*

z głównych determinant kryzysu migracyjno-uchodźczego w Unii Europejskiej zwraca uwagę na przyczyny kryzysu migracyjno-uchodźczego w UE. Do tej tematyki nawiązuje także ostatnie opracowanie, autorstwa Agnieszki Miarki, pt. *Wojna w Syrii jako wyzwanie dla Unii Europejskiej w drugiej dekadzie XXI wieku*, poświęcone sytuacji humanitarnej w Syrii oraz bezpieczeństwu UE w kontekście masowego napływu Syryjczyków.

Trzecia część, najobszerniejsza, bo obejmująca aż osiem artykułów, ukazuje *Przejawy kryzysów w Unii Europejskiej*. W pierwszym opracowaniu, zatytułowanym *Polityczny wymiar przyczyn i konsekwencji kryzysu strefy euro*, Sławomir Czech omawia kryzys strefy euro z punktu widzenia ekonomii politycznej, łączącej zjawiska gospodarcze z procesami politycznymi. Kolejny artykuł, autorstwa Andrzeja Podraży, pt. *Unia Europejska jako podmiot geopolityczny czy humanitarny? Na przykładzie reakcji wobec wojny w Syrii i problemu uchodźców* traktuje kryzys syryjski jako swoisty test dla UE w odniesieniu do przemian modelu integracji i podmiotowości w stosunkach międzynarodowych. Michał Dulak w artykule, pt. *Strategiczne zarządzanie kryzysem członkostwa w Unii Europejskiej na przykładzie Brexitu*, proponuje systemowe ujęcie Brexitu, formułuje też teoretyczny model zarządzania kryzysem w UE. Bogdan Góralczyk w opracowaniu, pt. *Aksjologiczna dezintegracja w Unii Europejskiej? Przypadek Węgier*, mówi o coraz większym oddalaniu się państwa węgierskiego od europejskiej demokracji liberalnej. Z kolei Ryszard Zięba, w artykule zatytułowanym *Stagnacja polityki bezpieczeństwa i obrony jako przejaw kryzysu Unii Europejskiej*, porusza kwestie dotyczące politycznych uwarunkowań stagnacji Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (WPBiO), implikacji kryzysu finansowego dla WPBiO, a także problemu adaptacji strategii bezpieczeństwa UE. Dwa kolejne artykuły, poświęcone są tematyce niemieckiej. Pierwszy z nich, autorstwa Mieczysława Stolarczyka, dotyczy *Kryzysu uznanego (powszechnie akceptowanego) przywództwa Niemiec w Unii Europejskiej*, a ściślej jego istoty i implikacji dla procesu integracji w ramach UE. Drugi, autorstwa Joanny Ciesielskiej-Klikowskiej, pt. *Polityka Niemiec na rozdrożu? Europejskie wyzwania Niemiec w XXI wieku* ukazuje rolę Niemiec w kształtowaniu polityki europejskiej. Część trzecią wieńczy opracowanie Anny Pacześniak, pt. *Identyfikacja kryzysów w Unii Europejskiej w programach wyborczych europartii* skupiające się na funkcji i analizie manifestów politycznych europartii.

Ostatnia część zbioru, złożona z sześciu artykułów, poświęcona jest *Implikacjom kryzysów w Unii Europejskiej*. Agnieszka Nitszke, w opracowaniu zatytułowanym *Wpływ kryzysu migracyjnego na zmiany w obszarze Europejskiej Polityki Sąsiedztwa (EPS)* omawia podstawowe założenia i ewolucję EPS, odnosząc je, w szczególności, do czasu kryzysu migracyjnego. Artykuł Justyny Zajac, pt. *Kryzysy w Unii Europejskiej a jej polityka śródziemnomorska* zwraca uwagę na wpływ kryzysów wewnętrznych w UE na region śródziemnomorski. Z kolei opracowanie autorstwa Artura Adamczyka, pt. *Wpływ kryzysu migracyjnego na stosunki Unii Europejskiej z Turcją* opisuje relacje między UE a Turcją, głównie w kontekście kryzysu migracyjnego i porozumienia UE–Turcja z 2016 r. Monika Szynol w artykule, pt. *Zdolność integracyjna w kryzysie. Stagnacja polityki rozszerzenia Unii Europejskiej w drugiej dekadzie XXI wieku*, poddaje weryfikacji możliwości przyłączenia państw ubiegających się o członkostwo w UE. Magdalena Tusińska natomiast w opracowaniu, pt. *Europejski model społeczny a współczesne wyzwania dotyczące ubóstwa i wykluczenia społecznego* przedstawia założenia europejskiego modelu społecznego (EMS), wpływ kryzysu 2008+ na ubóstwo i wykluczenie społeczne oraz konsekwencje słabości EMS. Ostatni artykuł, w prezentowanym zbiorze, autorstwa Tomasza Kubina, zatytułowany *Czy Unia Europejska już nie wytycza kierunku rozwoju ludzkości? Kryzys idei integracji w Unii Europejskiej*, dotyczy kryzysu spowodowanego wyczerpaniem najważniejszych celów procesu integracji i konieczności poszukiwania nowych, mogących ożywić ideę integracji.

Niewątpliwie, tak wszechstronne i szczegółowe ujęcie omawianego zagadnienia, a także jego aktualność, czyni prezentowany zbiór niezwykle wartościowym.

Dzięki przejrzystej i spójnej konstrukcji, praca w klarowny i usystematyzowany sposób prezentuje wieloaspektowe kwestie związane ze zjawiskami kryzysowymi w UE w drugiej dekadzie XXI wieku.

Z pewnością więc, o czym wspomniano we *Wstępie*, zaciekawi szerokie grono odbiorców, tj. zarówno ekspertów w badanym obszarze, jak i czytelników zainteresowanych poruszaną tematyką.

Atutem zbioru, decydującym o jego kompleksowości i solidności, jest niewątpliwie współudział przy jego opracowaniu badaczy reprezentujących różne krajowe ośrodki akademickie. Na uwagę zasługuje przede wszystkim bardzo bogata bibliografia publikacji, stanowiąca cenne źródło wiedzy dla czytelnika i wyznaczająca kierunki zainteresowań. Mowa tu o literaturze zarówno polskiej, jak i zagranicznej, a także licznych dokumentach, syntezach, czy analizach, które wykorzystano w poszczególnych artykułach.

Omawiany zbiór to dzieło precyzyjnie opracowane, realizujące przedstawione we *Wstępie* założenia badawcze, dotyczące ukazania istoty współwystępujących kryzysów w UE, ich uwarunkowań i implikacji dla integracji w ramach UE.

ANNA RATAJCZAK

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu